

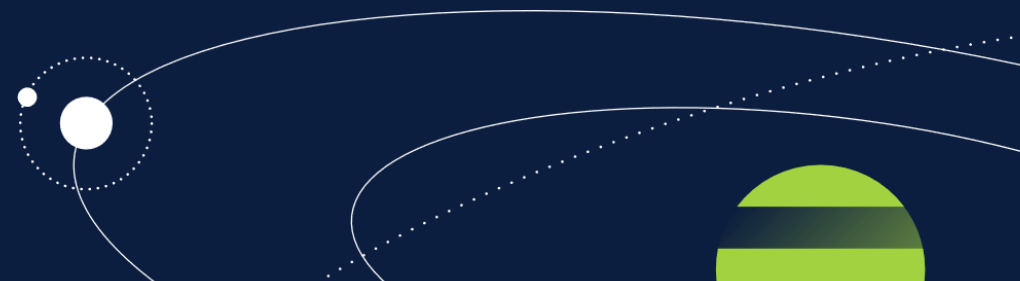
Viešųjų pirkimų
savaitinis naujienlaiškis

2024 m. spalio 7-13 d.

2024 m. 41 savaitė

Turinys

1. Savaitės komentaras
2. Teisės aktų pakeitimai
3. Institucijų aktualijos
4. Teismų praktika

Savaitės komentaras

Mielieji,

Spalis įpusėjo darbingai! Nors prieš Seimo rinkimus naujos įstatymų leidėjo iniciatyvos sustojo, tačiau ir toliau metodinę medžiagą bei patarimus dalija VPT. Atrodo, kad naujoji CVP IS bus paleista kaip skelbta, o pirkėjai ir tiekėjai turėtų susidurti su sklandesniu procedūrų vykdymu.

Pristatome du įdomius teismų sprendimus, kurie skirtingais aspektais primena proporcingumo principo svarbą: Lietuvos apeliacinis teismas formuluoja taisykles dėl apsivalymo priemonių vertinimo ir sprendimo pašalinti tiekėją motyvavimo, o Teisingumo Teismas – dėl perkančiosioms organizacijoms skiriamų finansinių pataisų sąlygų ir kriterijų. Iš tiesų svarbūs ir reikšmingi sprendimai!

Gero skaitymo!

Dr. Karolis Kačerauskas

„Ellex Valiunas“ partneris, Viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos praktikos vadovas

[Kontaktai](#)

TEISĖS AKTŲ PAKEITIMAI

Viešųjų pirkimų tarnybos direktorius 2024-10-02 įsakymu Nr. [1S-148](#) patvirtino „Viešųjų pirkimų tarnybos konsultantų ir stebėtojų skyrimo ir atšaukimo, jų teisių ir pareigų nustatymo tvarkos aprašą“

Konsultantai ir stebėtojai pirkimams skiriami tik gavus rašytinį prašymą iš pirkimų vykdytojų, kuriame nurodoma informacija apie pirkimą, jo svarbą ir planuojamus veiksmus.

Pagal naująją tvarką VPT konsultantai gali būti skiriami: konsultacijoms teikti pasiruošimo pirkimui etape; parengtų pirkimo dokumentų peržiūrai; konsultacijoms teikti pirkimo procedūrų vykdymo (iki pirkimo sutarties sudarymo) etape.

Sprendimas dėl konsultantų skyrimo priimamas per 7 darbo dienas. Sprendimas skirti konsultantus priimamas, kai pirkimas atitinka ne mažiau kaip 2 kriterijus:

- pirkimas vykdomas prioritetiniuose sektoriuose;
- pirkimo vertė atitinka tarptautinio pirkimo vertės ribai keliamas sąlygas;
- pirkimas yra skirtas įgyvendinti strateginius valstybės tikslus;
- pirkimo dokumentai rengiami naudojant Tarnybos parengtus pavyzdinius (tipinius) pirkimo dokumentus.

INSTITUCIJŲ AKTUALIJOS

- 1. VPT: [primena](#)**, kad artėjant metų pabaigai pirkimų vykdytojams pravartu pradėti rengti 2025 m. pirkimų planus. Vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo (VPI) 26 str. 1 d., Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo (PI) 38 str. 1 d. ir Įmonių, veikiančių energetikos srityje, energijos ar kuro, kurių reikia elektros ir šilumos energijai gaminti, pirkimų taisyklių 47 p., planuojamų pirkimų suvestinę Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje (CVP IS) sistemoje privaloma paskelbti iki 2025-03-15.
- 2. VPT: [primena](#)** apie artėjančius pokyčius ir naujosios CVP IS diegimą bei susijusius veiksmus. Pirkimų vykdytojai naująja CVP IS galės pradėti naudotis nuo 2024-12-01. VPT patikslina, kad naujojoje CVP IS bus galimybė vartotojams peržiūrėti vykdytų pirkimų istorinius duomenis. Taip pat naujojoje CVP IS bus galimybė tęsti dar nepasibaigusius pirkimus, kurie buvo pradėti vykdyti senojoje sistemoje.

TEISMŲ PRAKTIKA

1. Teisingumo Teismo 2024-10-04 sprendimas byloje *Obshtina Svishtov, C-175/23*: reali ar potenciali žala ES biudžetui yra privaloma pažeidimo pagal Reglamentą 1303/2013 2 str. 36 p. sąlyga, todėl dėl viešųjų pirkimų taisyklių nesilaikymo negali būti preziumuojama žala, atskirai neįvertinus pažeidimo padarinių; pataisų už pažeidimus dydis turi būti nustatytas individualiai ir taikomas neautomatiškai, atsižvelgiant į proporcingumo principą.

ES struktūrinę paramą administruojanti institucija skyrė baudą PO už viešųjų pirkimų tvarkos pažeidimą. Dėl šio sprendimo buvo nagrinėjamas ginčas teisme, kuriam kilo klausimų, susijusių su Reglamento 1303/2013 2 str. 36 p. įtvirtintos sąvokos „pažeidimas“ taikymu vienos iš privalomos sąlygos – žala (nuostoliai) ES biudžetui – aiškinimo kontekste. Be to, nacionaliniam teismui kilo klausimų, ar ir kaip turi būti vertinamas pažeidimo pobūdis ir kokia sankcija, atsižvelgiant į proporcingumą, PO turėtų būti skirta. Nacionalinio teismo vertinimu, Bulgarijos teisėje buvo įtvirtinta nenuginčijama prezumpcija, kad atitinkami viešųjų pirkimų ar kitų normų pažeidimai laikytini pažeidimais Reglamento 1303/2013 2 str. 36 p. prasme, todėl tokiu būdu iš esmės visuomet buvo preziumuojama ir žala bei priešastinis ryšys. Be to, Bulgarijos teisėje buvo nustatyta, kad pataisos dydžiai taikomi, atsižvelgiant į fiksuotus dydžius.

Pirma, Teisingumo Teismas nurodė, kad pagal Reglamento 1303/2013 2 str. 36 p. pažeidimui konstatuoti turi būti nustatytos trys sąlygos: turi būti pažeista taikytina teisė, turi būti ekonominės veiklos vykdytojo veiksmai ar neveikimas, dėl kurių padarytas šis pažeidimas, ir turi būti padaryta reali ar potenciali žala Sąjungos biudžetui. Dėl trečiosios – padarytos žalos – sąlygos pažymėtina, kad nereikia įrodyti konkretaus finansinio poveikio Sąjungos biudžetui, todėl taikytinų taisyklių nesilaikymas yra „pažeidimas“, jeigu negalima atmesti galimybės, jog šis pažeidimas turėjo įtakos atitinkamo fondo biudžetui. Dėl to pažeidimu turi būti padaryta ar gali būti padaryta žala ES biudžetui. Dėl to draudžiama, kad bet koks pažeidimas būtų automatiškai laikomas kaip sukeliančiu ar galinčiu padaryti žalos, neatsižvelgiant į tokio pažeidimo poveikį ES biudžetui.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, dėl už pažeidimus skiriamų finansinių sankcijų dydžio Teisingumo Teismas nurodė, kad būtina įvertinti pažeidimo sistemingumą, be to, juo sukeliamus padarinius. Kai neįmanoma tiksliai apskaičiuoti netinkamų finansuoti ES struktūrinės paramos lėšų sumos, taikomos EK nustatytos fiksuoto dydžio finansinės pataisos. Valstybės narės, be kita ko, atsižvelgdamos į EK parengtas finansinių pataisų gaires, gali nustatyti fiksuoto dydžio baudas, atsižvelgdamos į proporcingumo principą. Bet kokių atveju būtina atsižvelgti į nustatyto pažeidimo pobūdį ir sunkumą ir dėl to atsiradusius finansinius nuostolius. Galutinei pataisos sumai nustatyti būtinas individualus ir išsamus nagrinėjimas, kurį atliekant turi būti atsižvelgta į visus konstatuotą pažeidimą apibūdinančius ypatumus, palyginti su elementais, į kuriuos buvo atsižvelgta nustatant šią skalę ir kurie gali pateisinti didesnės arba mažesnės pataisos taikymą.

Teisingumo Teismo sprendimą skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

2. Lietuvos apeliacinis teismas: perkančioji organizacija privalo visuomet iš tiekėjų pareikalauti pateikti apsivalymo priemones ir išsamiai įvertinti jų turinį, o sprendimas tiekėją pašalinti iš pirkimo turi būti motyvuotas bei apimti visų kilusių abejonių ir tiekėjo nepatikimumo atskleidimą (*UAB „Vilungės statyba“ v Marijampolės savivaldybės administracija, 2024-10-11*)

ieškovas pateiktame pasiūlyme, be kita ko, nurodė, kad yra įtrauktas į Nepatikimų tiekėjų sąrašą, paaiškino vykdytos sutarties nutraukimo ir dėl to iškeltos bylos aplinkybes. Ieškovas taip pat savo iniciatyva pateikė apsivalymo priemones – sudaromų ir vykdomų sutarčių vidaus kontrolės – stebėsenos (monitoringo) sistemą ir vidaus kontrolės politikos sistemą (Sistemas). PO atmetė ieškovo pasiūlymą iš esmės tik dėl paties jo įrašymo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą, kadangi nurodė, kad pateiktos apsivalymo priemonės yra nepakankamos, tačiau papildomų paaiškinimų ar kitų priemonių iš ieškovo nepareikalavo. Po vertinimo, ieškovas nepateikė papildomų dokumentų ar garantijų, patvirtinančių jo patikimumą.

Lietuvos apeliacinis teismas (Teismas), palikdamas nepakeistą pirmosios instancijos teismo sprendimą, PO apeliacinį skundą atmetė.

Pirma, Teismas konstatavo, kad VPĮ 46 str. 10 d. nuostatos reiškia, kad tiekėjo, su kuriuo prieš tai buvo nutraukta sutartis, patikimumo vertinimas apima perkančiųjų organizacijų pareigą prieš tai kreiptis į tokį tiekėją jo prašant pateikti informaciją apie apsivalymo priemones bei gautų duomenų analizę. Nagrinėjamu atveju PO neprašė ieškovo pateikti duomenų apie tai, kokių taisomųjų priemonių šis ėmėsi po to, kai su juo buvo nutraukta sutartis ir jis buvo įrašytas į Nepatikimų tiekėjų sąrašą. Teismas konstatavo, kad PO iš esmės neanalizavo ieškovo kartu su pasiūlymu pateiktų apsivalymo priemonių reikšmingumo (pakankamumo). Tokiu būdu buvo pažeistas viešųjų pirkimų skaidrumo principas, iš kurio išplaukia pareiga elgtis sąžiningai ir atvirai, kadangi ieškovui buvo nenurodyti duomenys, reikalingi jo patikimumui nustatyti (patvirtinti) ar paneigti.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, Teismas konstatavo, kad pasyvus PO elgesys pažeidė proporcingumo principą, atskirai įtvirtintą VPĮ 46 str. 8 d., kadangi tinkamas tiekėjo padėties (patikimumo) vertinimas negalimas konkrečiai nesiaiškinant aplinkybių dėl nutrauktos sutarties vykdymo. Ginčijamas PO sprendimas priimtas neturint objektyvios informacijos apie leškovo elgesį. Be to, PO neatskleidė leškovui, kaip iš tiesų bus vertinamas leškovo patikimumas, t. y., kad dėl jo padėties bus sprendžiama ne vertinant pasiūlyme pateiktus dokumentus, bet aplinkybes dėl jo įrašymo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą, taip pat atsižvelgiant į šiuo metu nagrinėjamas civilines bylas.

Trečia, Teismas nurodė, kad leškovo pašalinimo neteisėtumas, be kita ko, kyla dėl to, kad PO iš leškovo atskirai neprašė pateikti apsivalymo priemonių (be tų, kurios jau buvo nurodytos pasiūlyme). Dėl to susiklostė situacija, kai leškovui teko spėlioti tikrąsias jo nepatikimumo įvertinimo priežastis. Nors vien taisomųjų priemonių pateikimas nereiškia, kad perkančiosios organizacijos privalo pripažinti, jog tiekėjas iš tiesų apsivalė, tačiau tiekėjo pašalinimas iš pirkimo bet koku atveju privalo būti motyvuotas. Tiek iš ginčo sprendimo, tiek iš atsakymo į pretenziją matyti, kad PO nevertino leškovo įrašymo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą (sutarties nutraukimo) priežasčių ir leškovo pateiktų apsivalymo priemonių turinio.

Lietuvos apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

Viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos praktika

Patikimos rekomendacijos visais viešųjų
pirkimų proceso klausimais.

[Susipažinkite su komanda](#)

Plačiau apie „Ellex Valiunas“ – ellex.legal/lt

